

A black and white photograph of a frog perched on a branch, with the text overlaid. The frog is in the lower right, facing left. The branch is horizontal, and there are some leaves visible in the background. The text is in a bold, serif font.

*Tánczos G.
Károly*

VIIZEIM

Emlékfoszlány-kompozíció

Tánczos G. Károly

Vizeim

Emlékfoszlány-kompozíció

2012

*Szerkesztette: Cseke Gábor
A fedőlapon papolci Imreh Albert fotója*

1.

Kik ezek, kik ezek az árnyak emlékezetem bal alsó sarkában? Lehunyom a szemem. Múltam vizei, múltam emberei, miért, hogy itt ólálkodtok emlékeim félhomályából kiröppentve, miért, hogy incselkedtek velem? A becsukott szemhéjak mögött mozgásba lendül a múlt, kavarnak a képek, mint a torkolatnál a Tápió és Zagyva vize, összegabalyodnak, egymásba mosódnak. Vadászok rájuk, értük (magamért), elkapok egyet. Remeg egy darabig, akár annak a lánynak a teste remegett, aztán kimerevedik, majd a felbukkant árnyak megélednek. Más idősférában, de a valóságos események sorrendiségében tolja taligával anyám meg Joli néni a szőnyeget, pokrócokat kimosni a híd alatt heves sodrású Tápióhoz. Nyár van. Az asszonyok szoknyájukat a lábszárukon összecsomózták, a sekély vízben állva már sulykolják a szőnyeget, közben beszélgetnek. Mi, gyerekek a „kis fürdőnél” ugrálunk talpasokat. Fejesekkel is kísérletezünk. A parton állók hasunk, mellkasunk pirosodásából láthatták, milyen sikerrel. „Kutyaúszásban” evickéltünk a mélyebb, nekünk nyakig érő rész felé, aztán vissza, mert a túlsó part náddal van tele. Vajon milyen úszásban menekült meg a haláltól Bojtár, öreganyám kivénhedt kutyája, akit sem apámnak, sem nagybátyáimnak nem volt szíve agyonütni, így egy zsákba kötözték, a Tápióba dobták s mire hazaértek, a kutya a temető közeli házunk udvarán vinnyogott, kivillantotta fogatlan ínyét? Végelgyengülésben múlt ki. Rövid farkú, ezért Csutak, a fehér korcs

kutyánk évekkel később igazi kutyaúszásban követett minket a „hatalmas Zagyván” keresztül, egészen a Parkerdőig, ahol órák múlva elvesztettük. Meg is feledkeztünk róla, s úgy tért haza, hogy a késő őszi hidegtől reszketett, kilátszottak a bordái, sáros volt, ázott szőrébe bogáncsok csimpaszkodtak. Nem halt bele ártatlan, gyermeki, hanyag gonoszságunkba, csak nézett szomorúan, nem vádlón, mint apám, aki tudta az élet rendjét, megtapasztalta a kitaszítottság billogát, s amikor köhögött, láttuk, hogy fáj neki. Fájt elmúlásáig. Beúszik egy másik emlékkép. Letisztázom. Nyár volt akkor is, amikor az alacsony, szép cigánylány megkért, tanítsam meg úszni. Mert akkor én már tudtam. (Hívatlanul kopogtat beavatásom képe. Elzavarom, pedig apámról akar mesélni.) Elég idős voltam ahhoz, hogy az ajánlatnak is beillő kérdésbe beleizzadjak. Üldögéltünk a hídon, a széles korlát forró vaslemezén. Beszélgettünk. A vízben nagyobb fiúk lubickoltak. Néztem barna bőrét, koromfekete haját, szikrázóan fehér fogait, a fürdőruhába rejtett kicsiny melleit. Ábrándoztam a hatalmas kék ég alatt. Egyszer csak az egyik fiúra mutatott. „Ő lesz az én párom!” Bennem azonnal beborult az ég. Megérezte a változást, kacéran felnevetett: „Nem baj, tudok én már úszni, igaz, csak kutyaúszásban! Megmutassam?” Leszaladt a Tápióhoz, beleugrott és... Tényleg tudott úszni. Máig sem értem mi volt a szerepem ebben a játékban.

És jönnek, jönnek! Sietősen, egymást letaposva. Bizonyára tudják, hogy életem véges, részt követelnek múltamban. Mit tehetek? *Csak idővel lehet az időt legyőzni.* Kinyitom szemem, tollat, papírt keresek, visszaülök, újra lehunyom fáradt szemeimet és megpróbálom lejegyezni (szavakkal, mondatcsírákkal), amit látok. Ez a gesztus

logikusan köpi ki az emléket. Látom magam a Parkerdő folyó melletti szélén egy fa alsó ágán ülve. A zöldár kidagasztotta medréből a Zagyvát, a lábam szinte a nap melegítette vízbe ér. Itt olvasom Proust *Az eltűnt idő nyomában* című ciklusának első kötetét. Kicsit odébb, alattam Karcsi hasal a vízben, átadja hátát a szúnyogoknak. „Vértisztítás.” Unokabátyám a csípéseknek, én a soroknak hagyom, hogy belém hatoljanak. A vibráló levegő, a levelek zöldes árnyjátéka, susogása, a madarak füttye, a távoli kopácsolások, az autók moraja elálmosít. Az egyik kezemmel a fa törzsét fogom, másikkban a könyvet tartom. A szemem elalél, a könyv leesik. Csobban. Mint az alábukó vadrécék, a vízityúk, miként a lapos kavicsok csobbannak, amikor „kacsázunk”. Csobban, mint az anyámék ütéseitől felfröccsenő Tápió vize. Karcsi utánakap az elmúlt időnek, aztán kihullámzik a képből.

Helyébe bezúdulnak a gátakat, homokzsákokat ostromló árvizek, a félrevert harangra felriadó s lélekszakadva elrohanó, innen, a templomtoronyból hangyáknak látszó apáink, akik éjjel-nappal dolgoztak, ásták, talicskázták, zsákokba töltögették a homokot, hogy megvédjék családjukat, otthonukat, jószágaikat, földjüket, falu-hazájukat az emelkedő víztől. Látom a csónakokat, sajkákat, dereglyéket, s – talán egy másik időszakban – a tűzszerészek munkája nyomán égre röpdülő jégdarabokat, másodpercek után hallom a robbanószer robaját is, látom a csákányokat, vashusángokat, melyekkel törik a megrepesztett jeget s elképzelem a jég sebhelyes pofáját, látom, ahogy a jégtáblákat a mederbe terelik hosszú karókkal, póznákkal, ahogyan a felhúzott zsilip segedelmével a Zagyva duzzasztotta Káposzta-ér mozdulatlan vizén mi navigáltunk ilyenekkel a jégtáblákon,

vagy tavasszal az ágakból, kukoricaszárból
tákoltt tutajon. Az áradás megállt, a víz
komótosan visszahúzódott. Apáink megtörölték
homlokukat s egymásra mosolyogtak. Anyáink
hálát adtak az égnek, Istennek, hogy
megsegített a bajtól.

A tavasz végi áradások megnyugvása után,
a Tápió „kubikos gödreiben”. Itt van a környék
apraja-nagyja, fürdőznek a férfiak, nők,
pancsolnak a gyerekek. A fiatal fiúk a majdnem
csupasz testüket iszappal borítják, viháncolnak,
kurjongatnak. Örülnek, hogy legalább ennyit
kaptak az élettől, a természettől. Szegények
voltunk, tisztavirág boldogságú szegények.

S már itt cörren (crrr, ccrrr) a szitakötők
fémes zenéje. (Ó, természet, még előnyben
vagy a kifejezés lehetőségeivel szemben?!
Lásd, Piroskának is csak azt tudtam mondani...)
Árva-csalódottan néztem és hallgattam őket,
néztem pompás testüket, sűrűn csapkodó dupla
szárnyukat. Életem jelképét láttam abban, hogy
egy helyben csapdosnak ég és víz között. Azon
a télen elmegyek, elmentem Piroskához a két
folyón is túlra. Nem szóltam hozzá, bárhogy
nógatott, illetve ennyit mondtam: „*Tudod,
hogy szeretlek!*” és a válasz elől menekülök.

Visszamegyek apámhoz, s látom, ahogy
bedob a Tápióba, a „nagyfürdőbe”, ahogy
utánam ugrik, várja kievickélésemet, majd
újra meg újra behajít; öröömre, mert
biztonságban érzem magam, tudom, hogy ő a
legnagyobb, a legesleg... Azt is tudom, hogy
gyönyörű az alkonyi nap óriás, vörös korongja,
tudom, hogy apám szeret, hogy Zoli szeret
fényképezni – engem is szeret, hiszen ő az
egyetlen időtálló barátom, bár elszakított tőle
élete s életem –, ezért kimentünk hárman –
nem, nem ezért mentünk ki, az ötlet itt, a Tápió
gátján született –, apám biciklivel. A nagy
kanyar után előbukkant a lángoló korong.
Vajon a kerékpár kibírja-e a napot? Úgy

támasztottuk ki, hogy a nap a fényképen a nyeregbe kerüljön. A kép elveszett, tán el sem készült. S most fekete-fehér tájban suhanok sebesen, a fűzfákat, bokrokat kikerülve a „hatvani-hídtól” a torkolatig, itt megállok, nézem, hogy a keskeny, kis, hím Tápió beléhatol Zagyva anyába, tiszta – most fehér – vize rövid kavargás után egyesül a nagyobb, hordalékosabb vízzel. Nem volt zavaros, de gyilkos volt ez a víz, amikor a hatvani cukorgyár beleengedte szennyét. Fehér hasukra fordult, döglött halakat sodort ilyenkor a Zagyva.

Két emberáldozatára emlékszem vizeimnek. Az egyik a szászbereki utat is elárasztó hideg Zagyvában baktatott. Célját nem érte el, hacsak nem éppen a halál volt a célja. Ha jól emlékszem, a rékasi kanyarban vetette ki a haragos folyó. A másik fiatal fiú volt, aki a csősz-űzte, felhevült testével ugrott a Tápióba. A folyócska nem kérdezősködött, befogadta.

Egy csobbanás a halál, mint az élet is.

Egy csobbanás, amit a vízbe ejtett könnyv hallatott.

2.

Karcsi kérdez, miközben a könyvet a napra teszi. „*Jó vastag, miről szól?*” Akkor még nem tudom igazán, ezért a sértődöttek (mert sarokba szorítottak, mert menekülni akarók) nagyképűségével mondom: „*Ott van a címe, olvasd el!*” Sajátos, rövid nevetésével válaszol, ami megriaszt. Érzem, hogy kiismert. Volt ideje rá, hiszen gyermekéveinket, serdülőkorunkat együtt töltöttük: magas nyárfákat másztunk meg, a júniusok elején felköltöztünk cseresznyefájukra, rengeteget csatangoltunk erdőkben. Sokszor cél nélkül kóboroltunk, a legtöbbször azonban határozott szándék vitt minket az erdőbe és a vizekre.

Töméntelen emlék rohan rám s mind egyszerre. Hagynom kell, hogy leülepedjenek. Várok hátravetett fejjel, nyitott szemmel. A lámpa megvilágította mennyezetet nézem. Kint téli éj van. Milyen lehet most Újszász? Csöndes. Sötét, csupán a foghíjas lámpasorok szórnak szét némi fényt. Anyám alszik-e már, s ha nem, mire gondol? Egy motorvonat kürtölése, a kerek zaja küldi magát fülembe. A zakatolás ritmusa zivatarokat idéz fel. Elküldöm a vonatot kürtjével együtt, a kattogást átplántálom emlékeimbe, ahol nyár van...

Terhes felhők feketülnek az égen. Az eső megered, harapós cseppekkel veri testünk a botor zivatar, csapkod, elalél, majd csillan a villám, kezdődik az új zenebona, tánc, tánca a zengő zivatarnak, telnek az árkok, a gödrök, szaporodnak a tócsák. Én tudom apámat, ezért nem félek anyámmal, aki mindig a fény felé néz, örül annak, de fél, fél attól, ha hamisan cikkan. Az ég – mint mindig – kiderül, Már kint

is vagyunk és lapáttal, ásóval, kikapával mélyítjük a sáros földet, kis medreket ásunk, az út menti árkokba kényszerítjük, csalogatjuk a vizeket. Bokáig, lábszárig meztélábaskodunk bennük s a szikkadás után sárpampuskákat csinálunk, beleköpünk a közepükbe s a járdára csapjuk őket, hogy durranjanak. Apám tátoz – mint később, a gégeműtét után –, nem hallom, mit mond, szavait elnyomja az újabb égzengés, itt, a Tápió parton, ahol horgászunk és felnézünk a búbánatos sötétkéklő égre. Szászberek felől közeledett felénk a borulás. A fehér fény kiélezi a fákat, a tárgyakat, határozott kontúrossá teszi őket. A hirtelen támadó szélben meghajolnak a nyárfák, összekuszálódnak a fűzfák víz fölé boruló ágai, hajlong s zizeg a nád, a sás, a barna buzogányú gyékény, a gáton túl sárgán hullámozik a búzatábla, pipacsszirmok, apró rovarok röpködnek arcunkba. Hajlonganak a botok, összetekeredik és a „tuplit” lehúzza a damil. Káromkodó szánkat betömi a kíméletlen fergeteg. Sűrűn zokog az eső (nem minket sirat!), bebújunk előle a gáton átívelő – nem tudtam, mi célt szolgáló – nagy vascsőbe. Én mászok följebb a rozsdás lyukban. Sötét van. Úgy érzem magam, ahogy nagybátyám érezhette magát, amikor a derekára hurkolt kötéllel lemászott a kútba a leszakadt vödörért. Sötét van, félek, kiáltozok. Társam is fél. Kiáltásainkra tompa visszhang felel.

Akkor is kiáltoztam, amikor a Káposzta-ér roskadó jegén virtuskodtunk. „*Valódi magyar jégrecsegés!*” – rikoltottam minden nacionalizmus nélkül és a következő pillanatban összecsapott fölöttem a hideg víz. A felszínen rémülten kiabáltam segítségért, de csak Pikk, társunk apjának vadászkutyája ugrott utánam. Kivergődtem a partra. Olyan lehettem, mint Csutak a zagyvázás után. Milyen törékeny is az emberi élet! Belefulladás volt a vízbe,

görcsbe rándulhatott volna a testem,
tüdőgyulladás emészthetett volna el.
Megúsztam néhány kutyacsikarással.
Akkor még az életösztön munkált bennem.
Kikapálózok emlékeimből. Gondolkozva nézem
a *még* szót. Miért e még? Miért a vég? Miért
az ég? Miért a rég?

Egy régebbi álmomban a tükörsima rónán
állunk – az ébredés után sem tudtam
azonosítani, hogy kik – a kisebbik folyóm
partján. A víz hangtalanul, ezüstösen,
egyenletes tempóban folydogált, ezüstje alulról
világított meg minket, akik felnéztünk a
koromfekete égre, ahonnan hatalmas térbeli
alakzatokban acélkék, szikrázó szürke és fehér
jégtömbök, kockák, téglatestek, soklapú
hasábok kezdenek hullani hangtalanul. Lassan
forognak s bár közelednek, térfogatuk nem nő.
Felemeljük karunkat. Kezünk érintésére
darabokra esnek, a földön fröccsenve
szétporladnak. Az eddig fekete ég most
üszkösödni kezd. Fölébredek. Künn pirkad.
Sietnem kell, Karcsi vár.

Nyáron hajnalonként indultunk útnak, csak
néhány, a korai vonathoz siető felnőttnek
kellett köszönnünk. A Nap épphogy
kikerekítette a dörzsöléstől piros szemét,
a levegő még hűvös, a meleg ágy után
libabőrözött a testünk, a fűszálakon gyémántos
harmatcseppek villództak, folyóink fölött fehér
pára lebegett. Hajnalban indultunk, akár eső,
akár szél próbált visszarettenteni. „*Mindent ki
kell bírni!*” – mondta és megragadta a házilag
készített könnyű kajak egyik végét, én a
másikat s vállunkra emeltük. Másik kezében
az evezőt vitte, én egy zacskót pár szelet
kenyérrel. „*A hozzávalót megszerezze
magunk.*” Gyufát, tört, kisbaltát mindig tárolt a
kajak világoskékre festett vászna alá rejtve.
Elindultunk. A fákról füttyentett, csirregett
nekünk egy-két madár, kutyák üdvözöltek

hangosan, ugatásukban acsarkodó
szabadságvágy, reménytelen epekedés és
tisztelet elegyedett, az utcán kóborlók mellénk
szegődtek egy-egy darabon, a gát tövében
elbődültek a kipányvázott tehenek, távolról
vonat fütyült. „*No, megérkeztünk* – mondja
Karcsi –, *most pedig először fürdés!*” Lögyböli
széles, izmos mellkasát, megmártózik a
Zagyvában, tesz néhány karcsapást a didergető
vízben. Követem. Közös gyermekkorunkban
majd’ mindig követtem. Volt benne valami nem
vad, de félelmes, delejes erő, amit ősei hagytak
rá örökül. Édesapja volt ilyen erős, aki „*két
mázsát is fel tudott emelni, és ha akarta volna,
mindenkit megvert volna!*” – mondja evezés
közben, aztán elhallgat. „*Ügyelni kell a helyes
légzésre.*” Halkan, helyesen fújtat. Én a parton
futólépésben is alig tudom követni, pedig árral
szemben evez. Élt-halt a vízért. Felcseperedve
nézegettük a *Robinson Crusoe* leporello
kiadását. „*Mindent ki kell bírni!*” rántotta ki a
papírpapagáj színes farkát. Elhallgatott. Kis idő
múlva sóváran „*De jó lenne a tengeren lenni!*”
Ezt hallom tőle, amikor titokban szívjuk a pipát
a padláson. Pipázunk, mint a tengerészek. Neki
eddig nem adatott meg, hogy tengert lásson,
érezzen, nekem igen. A végetlen sós vízben ő
is eszembe jut, ám ez, tudom, nem enyhít
vágyain. A Balatont kipróbálta, a tenger álom
maradt. Benn, az álomban nem csalódik az
ember, csak ébredés után néz maga elé
lekonyult mosollyal. Idővel a mosoly
állandósulhat. Belsővé válik, eltávolít ifjúságunk
álmaitól. Ezt már az ész íratja velem, gyerünk,
gyerünk vissza a folyókba! Ugorjunk fejest a
múltba, nem számít, ha nem pirosodik ki
hasunk, mellkasunk!

A víz alatt, mivel szemüveg nélkül nézem,
homályosnak tűnik minden. Megvárom, amíg
a lábam fölhevít a zavaros iszap eltűnik, és
arcomat belehajtom a vízbe. Amikor a fülem

is a víz alá kerül, néma lesz a világ. Ez szórakoztat, játszom: kijebb húzom – bedugom a fejem, s hallok a kombájnok, vontatók ismétlődő éles, majd elhaló zúgását, a darazsak basszus, a legyek szoprán melódiáját, a tücskök ciripelését, az emberi hangokat, kiáltásokat, az ideszüremplő harangszót, a lónyerítést, tehénbőgést, a patak híd alatti csobogását, s látom a csendet, a mederfenék sárgás, barnás rögeit, az agyagba süppedt talpnyomokat, a bezárult kagylókat, vízi csigákat, a sások, nádak bujkáló tövét, az ezüst pikkelyű halivadékok rajának gyors, komikus mozgását, a nagyobbacska piros szárnyú keszegek farkúszóinak finom rezdüléseit, a lomhán haladó rákot, az iszapba befúródó kecskebéka mesteri mellúszását.

Nem látom, nem is hallok, de egész testemmel érzékelem, hogy egy ismeretlen erő hullámoztatni kezdi nyugodt vizemet. Kihúzom a fejem. Csepp-szilánkok esnek arcomra. Megdörzsölöm a szememet. Mellettem kibukik a vízből egy csöpögő arc, egy pislogó barna szempár. Emlékeim összekuszálódnak. „Te vagy?” – kérdezem. „Nem, nem én vagyok.” Jobban megnézem. Tényleg nem az, akire várok, nem a kedves, törékeny cigánylány. „Szerencséd volt – mondja nevetve a fiú –, ha nem lettél volna lehajolva, akkor a nyakadba ugrok”.

Szerencse? Én végzetszerűségnek érzem. Ez már a második eset a jóval később történt virtuskodással együtt, amit megúszok. Jaj, mennyi lesz még az életemben! Talán a halhatatlanság a végzetem? Gyermekefjével ekképp tépelődök a parton. Nézem a felhőket, látom, hogy egyik se él percekig sem, nemhogy örökké!

3.

Éjszaka üldögélünk a parton, figyeljük a horgászböcsöket – *pecabot*, de régen használtam ezt a szót –, várjuk a damil megfeszülését. Nézzük a csillagos eget is. A sötétségben csak annyi felhő jut el hozzánk, amennyi a kerek hold előtt tisztelgően elvonul. „*Látod? Ott van Szűz Mária, ölében meg a Jézuska*” – mutat a holdra Karcsi. „*Honnan tudod?*” „*Látom.*” „*Én nem. Melyik az?*” Egy csobbanás, s a hal viszi a böcsöt. Beugrunk utána. A hullámok darabokra törik a Zagyva teleholdját. Hal nélkül másztunk ki, de legalább a böcsöt megmentettük. „*Húzóhálóval megyünk*” – mondja néhány év múlva Karcsi. Most nincs háló. A kárvallottak dühe és szégyene piroslik arcunkon. Nem látszik. Egy jótékony felhő egészen eltakarja a holdat, hogy ne lássuk egymás sírásra görbülő száját.

Vonulnak a felhők, ahogy a szél diktálja. Tavasszal röpködnek, ősszel rohannak esőket vajúdván, vagy betöltik az egész eget. A téli ég is gyakran egyetlen masszív felhőtömb. E nyári felhők méltóságteljesek, nem sietős nekik, a lusta szél éppen csak vánszorogtatja őket. Óriási, hófehér, szürke, képlékeny testük rajzolatába alakokat vetít a képzelet. Egyszer Csehszlovákiát mintázták meg, máskor az alkonyi látóhatár szélén sötétkék hegyekké álltak össze. Pompás, felemelő és misztikus látvány a felhők közül kibukkanó, s ilyenkor szinte megszámolható sugarú nap. Ilyen pászmákkal ábrázolták a középkori rézkarcokon istent. A hegyekből, országokból új és új alakzatok születnek, míg a világ egész, és a Föld megvan minden kellékével együtt.

Vonulnak a felhők halálunk után is, ám az egyes felhők sem halhatatlanok.

Vándorolnak, suhannak fölöttem a felhők, mint az évek. Néha olyan lassú az átalakulásuk, hogy mozdulatlanoknak tűnnek. Mint néhanapján az idő. *Ne mondja senki azt, hogy az idő folytonosan halad. Az idő néha megáll. Úgy megáll, mint a csökönyös ló. Úgy megáll, mint a Holt-Zagyva, a Holt-Tápió. S íme, itt vagyok a Holt-Zagyva partján, talpam alatt zörög az avar. A víztükör mozdulatlan, alatta hosszú, fekete hátú, megmeredt csukák. A „nagyerdő” tölgyfái alatt, között jutottunk ide. A fák tövében burjánzó csalánok csipkedik rövidnadrágos lábszárunkat. Levesszük ruhánkat, beleereszkedünk a hűvös vízbe. A csukák életre kelnek, tovasiklanak. Nézzük egymás testét. Pedzegetjük a nemiséget. Hanyatt fekszünk a napon. Nézem a lány remegő, bimbó, nyíló meztelenségét. Ő is látja az enyémet, szemembe néz. „Ne, ne, szűzen akarok férjhez menni! Csak simogass!” Gyengéden, gyámoltalanul lesöprök néhány vízcseppet a melléről. Mindketten remegünk, hiszen először csináljuk a másik testével, amit sajátunkon megtapasztaltunk már. Kezemet a mellére vonja, kitapintom a feszülő rügyek dobbanásait. A hasához irányít, ott elidőzünk, majd a selymes dombra, aztán – lesz, ami lesz – lejjebb vezet. Itt elenged, karjait összekulcsolja a tarkója alatt. Nézem kipirosodott arcát, riadt, de lassanként a végtelenbe – talán önmaga legmélyére – révedő tekintetét, a lecsukódó, kinyíló szemhéjait, a követelőző, de óvatosan meg-megemelkedő csípőjét, hallom nyögdecseleit, gyorsuló lélegzését, a végső, hosszú sóhajtását. Nem merem megcsókolni, oly idegen most. A tisztáson fehér, piros, lila vadvirágok virítanak. Az enyhe szél felénk hozza bódító illatukat. S íme, itt fürdőzünk a*

Holt-Tápióban, a falu túlsó végén. Lapos a part, kisívíű fejjessel ugrunk be, alig kell egyet-kettőt tempózni a víz alatt, s itt a túlsó part. Versenyt úszni keresztben – bár ezt is megtettük – egyik folyónkban sem volt érdemes. A Tápióban – a tavaszi áradásokat leszámítva – hosszában sem, mert a három fürdőhely kivételével meglehetősen kicsi volt a mélysége, egyszer-százszor száraz lábbal átkelhattunk rajta. Olvasom, hogy a Zagyvát is kiszáradás fenyegeti. Akkoriban gyakran négy-ötszáz métert is leúsztunk benne, persze a sodrás irányában. Hagytam – ahogy ma is –, hogy sodorjon az ár, nem úgy, mint Karcsi, aki kétháromszáz métert leküzdött árral szemben. Nemcsak velem, a környezetével, de önmagával szemben is szigorú volt. Eredendő erejét még tetézte. Tanulóéveiben csinált magának vasból súlyzókat, súlyokat s edzette magát kíméletlen szigorral. Látom az emeléstől megfeszülő nyakizmait, eltorzult arcát, a kidülledő zöldeskék szemét, a kidagadt ereket, a verejtékcseppeket. Önsanyargatásnak tetszett számomra. Engem is noszogató, így egy kicsit megerősödtem. Edzette testét, akaratát, tűrőképességét. Az erdőben ágról-ágra lendült, néha leesett, de felpattant s újra felmászott a fára. A fűzfákról csípős vesszőket vágott törével, s térdig a vízben állva e nyalábbal csapkodta mellét, hátát, karjait. Megszállottja volt a természetnek, és öntörvényű és makacs.

Sodor az ár. Mellúszásban én is segíték neki. Amikor érzem, karjaim, lábaim fáradtak, átfordulok a hátamra, csak két tenyeremet mozgatom – mint apám is tette hajdanán –, hogy felszínen maradjak. A parton horgászók olykor szidnak, de nem szólok vissza. Szívesen – igazában csak heccből – mondanám: „Gyilkosok!”, ám én is szeretem a halételeket. Az apró, lepikkelyezett, kibelezett keszegeket a

torkolatnál fűzvessző nyársra szúrtuk, száraz ágakkal, szénacsomóval tüzet élesztettünk s megsütöttük őket. Már csak ezért sem szólhatok vissza a parton szitkozódóknak. Azt sem mondom, hogy jelentem a halőrnek, mert nekem sincs engedélyem. Semmim sincs, csak ez a fürdőnadrág, a vízcsobogás, az erdei munkások távolból hallatszó kopogása, egy harkály kopácsolása, a madárricsaj, a tompa autózúgás. Hanyatt fekszem a vízben. Sodor az ár. Lélegzem. Nézem a felhők vonulását. Valami gyengén az oldalamhoz ütődik, odafordulok. Egy kinyújtózott béka dülleszti rám szemét. Alábukik és emlékeimet lehúzza magához.

A nyári égbolt szeplőtlen kék bura. A hőségben villódnak és felemelkednek a távoli tárgyak. Megkettőződnek a kazlak, a tanyák, a kútágasok. A jaszi vidáman pöfékelve robog át a hídon, és mi nézzük, *fürdőző gyerekek a két-három kocsit lehúzott ablakaiból integető utasokat, az egyenruhás kalauz sziluettjét, a masinistát, a félmeztelen, izzadt, maszatos fűtőt.* Nem szeretnénk velük cserélni (talán csak a mozdonyvezetővel), mert itt van nekünk az áldott, barátságos, tiszta víz, érezhetjük a meztelen testünkhöz csapódó halakat, kavicsokkal, rögökkel dobálhatjuk a parton napozó, szunyókáló megtermett zöld kecskebékát. Ő nem mozdul, pedig elvéve eltaláljuk. Nem mozdul, mint csupán a sodrással a felszínen lebegő szerencsétlenebb rokonai, akikre légpuskával vadászunk a hídról. Szerencsétlenebb? Szerencsésebbek voltak azoknál, akiket – mert a kegyetlenkedésben az ember (a gyerek is) rendkívül leleményes – dróttal egy deszkadarabra kötöttünk, meggyújtott cigarettát erőszakoltunk szájukba, vízre bocsátottuk és figyeltük őket, ahogy felfúvódtak, kipukkadtak. Jó az ember, vagy születésétől gonosz minden anyaszülte? Nem

tudom, s ez talán jobb is így, mindenesetre kegyetlenkedéseink évezredes folytonossága elgondolkodtató. Folyóim árterületén a májusi alkonyokon nászukat repülő cserebogarakat élve vörös-dróttal karikává fűztünk fel s élvezettel néztük vergődésüket, három pár lábuk idétlen vonaglását. Tüzet gyújtottunk és gyűlöltük a cserebogár-füzért, mert izzva ilyen orrfacsaró bűzt áraszt. A galád szertartás végeztével a megfeketedett „bűnjeleket” drótostól vízbe dobtuk és más játék után néztünk.

„*C'est la vie! C'est la mort! Ilyen az élet! Ilyen a halál!*” – mormolom. Belém fészkei magát, nem tudom kiradírozni a fejemből. „*C'est la ...*” Tudatom a felszínre segíti a fiatal, vonzó tanárnőt, akitől általános iskolás korunkban magánórákat vettünk és kaptunk francia nyelvből, s feltehetőleg mindannyian szerelmesek belé. Esős őszi estébe vezet, amikor ázottan megyek a franciaóra után. Egy fahídon küld haza, ami a Kálmán-tói éren vezetett át. A (már gyerekkoromban is álló-) víz apai nagyanyám és fivére gyakorta talajvíz rongálta, -szikesítette portáját választotta el egymástól. A talajvíz alkalmanként az udvarunk háromnegyedét elárasztotta, a felszántott, felásott kertre félméternyi víz gyűlt, szivárgott fel. Az udvarban elborította a szemét-, a trágyadombot, téglákra fektetett régi ólajtókon tudtuk kitakarítani a nyulak ketreceit, a disznóknak „szükségólat” eszkábáltunk a virágoskertben. (Volt, amikor oda is felpimaszkodott a talajvíz.) A boltíves, kitéglázott pincéből mellig vízben járva mentettük ki a krumplit, répát, zöldséget. A kerek kútban ijesztően megemelkedett a szint, láncra se volt szükség. Mi rá se hederítettünk a bajra, unokatestvéreimmel úszóalkalmatosságokon (összeszegezett

deszkákon, kukoricaszár kötegeken)
utazgattunk vidáman. A Kálmán-tói ér átszelte
az utcánk mélyebb részét. A temetőbe
biciklizők a lejtőn lefelé gyorsítottak, hogy át
tudjanak gázolni a kerekeket agyig ellepő
vízen. Az állomás előtt, az akkor jobbra
beépítetlen telkeken is garázdálkodott a víz.
S másutt is. A lapályokat feltöltötték,
beépítették, a talajvizek elcsitultak. Holt
vizek. Mint a Holt-Tápió, a Holt-Zagyva.

„*Most én, most én*” – csihad le a lány.
Megsimogatja szőrtelen mellkasomat. Fejét a
mellemre hajtja, hosszú, barna haja az arcomra
simul. Érzem, ahogy felfedezi testemet, keze
lecsúszik a hasamra – ott elidőz –, aztán
gyöngéden és gyámoltalanul lejjebb (segítek
neki s mondom: „*Milyen jó, hogy nem
méhecskének születtem!*” A lány felnevet...) s
érzem, hogy másodpercek múlva megrendül
a föld, megszűnik az idő.

4.

A tenger él. A tenger emléke. Bennem él. Epidaurosban vertünk sátrat egy tengerparti citromligetben. A második vagy harmadik napon Zoli közölte, hogy ingyen lehet vízibiciklizni. Reggel indultunk. A nap nem nehezedett a műanyag jármű ülésére, apám sem volt itt. Felváltva tekertük a pedált, asszonyaink félmeztelenül dőltek hátra. Néha abbahagytuk, beugrottunk a vízbe (Az égbe? Hiszen a tenger kéksége összeolvadt az ég kékjével...), úszkáltunk a hullámok ringatta vízibicikli körül. Kikötöttünk sziklás partokon, napoztunk. Késő délután tértünk vissza a kiindulási helyre, ahol kisebb tömeg várt izgatottan. A tulajdonos dühösen magyarázta, hogy egész nap távcsővel figyelte ténykedésünket s csak azért nem jött utánunk, mert látta, nem lopni akarunk tőle. Követelte a kölcsönzési díjat. Zolinak van egy utolérhetetlen képessége: mindenkit meg tud győzni. Most is, ahogy hiányos angol tudását széles mozdulatokkal kiegészítve bizonygatja, hogy nálunk, a szocializmusban minden, de minden ingyen van, és meghívja a tulajdonost a Balatonhoz, annak haragja szemlátomást csökken, tágra nyílik a szeme a többieknek is. Mi nem merünk nevetni, pedig majd' kibuggyan belőlünk.

A görög kölcsönzős figyelt minket a távcsővével. Vagyis ki voltunk neki szolgáltatva. Nem a meztelenségünk miatt borsódzik a hátam, hisz a nudizmus ott bevett szokás volt. A tény rettent, hogy valaki mindig figyel, figyel magánéletemet, mozdulataimat, talán gondolataimat is. Gyermekkoromban

Újszászon mindenki mindenkit ismert, mindenki mindenkiről mindent tudott. S mit csinálók én? Kukkolok emlékeimben. Piroska, Ilona, Karcsi és a többiek! Mit gondoltok most felőlem?

Hatalmas a tenger. Betölti emlékeimet. Egy öbölben vagyunk. Az asszonyok fél kilométernyire innen főznek valamit. Zolival a sekély, alig három méteres vízben bűvárszemüvegben csodáljuk a vörös, fekete, barna, zöld sziklákat az öböl fenekén, a tengeri csillagokat, sünöket, a milliónyi szemkápráztató halat, az óriási úszó teknőcöt, a csigákat, a kocsonyás testű, áttetsző polipokat... Az egyik szemüveg leesik, pilinkél, a fenéken megállapodik. Egy kíváncsi hal odavillan. Egymásra nézünk. Nem nagyon akarózik lemenni érte. Ez az ímmel-ámmal végrehajtott kísérletezésünkéből is látszik. Zsuzsa, Zoli első felesége úszik felénk. Mi egymás szavába vágva magyarázkodunk. (*„Nagyon sós a víz, fenntart, nem tudunk lemenni.”*) *„Pipogya férfiak!”* Zsuzsa lemerül, és már hozza is a szemüveget. Zoli megcsókolja. *„Ügyes vagy! Igazából azért nem úsztunk le érte, mert kíváncsiak voltunk, hogy mennyire vagy bátor.”* Gyerekes hőzöngésébe belepirulok. A nő felnevet, újra alábukik, a tengerfenékről integet. *„Ugye milyen jó teste van?”* – mondja Zoli, és kényszeredetten mosolyog.

A tenger hatalmas, de a Tápió, a Zagyva nagyobb! A sziklás, homokos tengerfenéknél szebb a Tápió agyagos, iszapos, a Zagyva kavicsos fenéke, a tengeri csillagoknál szebbek az újszászi éjszakák csillagainak ringó visszfényei, a tengeri sünnél szebb a kertünk végében látott, kicsinyeit vezető sündisznó anyja, az – imént – úszó teknőcnél az a mocsári teknős, akit valamelyik nagyobb fiú hozott valahonnan a Bocskai utcába és a kútnál megfürdettük, aztán egyesével a páncéljára álltunk, cipeltettük magunkat vele, a tengeri

csigáknál, kagylóknál szebbek a temető csigái, folyóink kagylói! Minden eleven tengernél kedvesebb a már csak emlékekben élő Holt-Zagyva, Holt-Tápió, de még a régen elmúlt „válykos gödör” nádassal borított, ingoványos vize is!

Még nem vetettem vályogot. Itt, a falu szélén sem, a Nagy út végében, a cigánytelep és a Tápió mellett. Ott sertepertélhettem a felnőttek között, mert emlékszem, ahogy kiásták, a gödör partjára dobták, locsolták, törekkel keverték az agyagos sárgaföldet, begyömöszölték a formázóba a sarat, megtömködték, eligazították a tetejét, kivették s szellős „kazlakban” szárították. Naphosszat dolgoztak. *„No, fiaim, amíg pihenünk, kivetünk vagy ötven válykot!”* Apai nagyapám a születésem előtt meghalt. Ezt a tőle eredő (és a falusi emberre oly igen jellemző) mondatot, szállóigét apámtól hallottam. A téglá kiszorította az építkezésekről a vályogot, ifjúkoromban a nádas, iszapos, ingoványszerű vízben horgásztak, „tapogatóztak”, a gödrök mellé vitték ki a szemetet a falubeliek. Lepattogzott zománcú bilik, ócska sparheltek, foltozhatatlan lavórok, vājlingok, alumínium kannák, petróleumlámpák, faszenes vasalók... kerültek a vízbe. Mindennapi tárgyaink változnak, a szemét örök! S hiába próbálja a szürke ég hóval elfödni, a hazugságot nem tűrő szél kitakarja, lecsupaszítja. Ha ránk, emberekre haragszik, szétszórja szemeteinket a faluban. A szél a saját igazságát fújja keményen, metszően, nem törődik azzal, hogy ez valakinek fájhat. Olyan a szél, mint juhász nagyapám volt, Tánczos Mihály.

Ma, amikor ezeket írom, a kétnapos sűrű hóesés kimerült, erős, hideg szél csupálja a fákat, embereket. Éjszaka ébren hallgattam a kis szoba ablakának sikongását, jajveszékelését, sivítését. A szél fújta a

dallamokat: szúnyogokat idéző mélabús, fájdalmas hangot gerjesztett (pedig nem ők szenvednek: Karcsi hátára telepedve végzik a „vérfrissítést”!), majd olyat, mint a felfújott léggömb, melynek nyílását szűkítettük a kizúduló levegő előtt, süvöltésével – még jó, hogy fehér gőzt nem lövell ki – a jaszit juttatja eszembe már megint. (Gondolom, így lesz ez halálom órájáig.) Félálomban most először utazok rajta. A *szertartáshoz* az is hozzá tartozott, hogy a lelassult vonatra felugrottunk, elvitettük magunkat az állomásig. Vizes gatyában nem ültünk le a világosbarna lécekre, a fapadokra, az utastéren kívüli, a hátul vaslemezrel, két oldalon láncsal biztosított, nyitott platóról néztünk be az utasokra ismerőst keresve, s ha nem találtunk, néztük a vályogvetőket, a templomtorony „mozgását” a legelő szépségét, a birka-, a tehén-, a lóistállókat, integettünk az ott szorgoskodóknak, beszívtuk a gomolygó füst kesernyés illatát, kitöröltük szemünkből, lesepertük arcunkról, kiköptük szánkából a koromszemcséket. A Tápióhoz mezítlábasan tértünk vissza. Rájuk tapodtunk és számláltuk a kátrányozott talpfákat. A vízben aztán kövekkel, agyaggal sikáltuk talpunkat. Nem volt ez olyan egyszerű művelet, mint a sima lábmosás az Erzsébet körúti tér mellett, a nyomós kút erős sugarában, ahová nagyon sokszor mentünk megtisztulni, miután a nyári záporok vizével megtöltődő árkokban, a gondozatlan utak kátyúiban bokáig, térdig gázoltunk, talpunkat a sárban csüszölve felkavartuk a leülepedni készülő vizet, kiutáltuk az apró békákat. Néhány éve lányommal jártunk erre. Alakjuk és leleményünk szerint nevet adtunk a tócsáknak, de nem léptünk beléjük. Hideg volt ez a víz! Nekem *már*, neki – itteni barátok híján – *teljesen*.

Hideg volt, mint ez a tél, mint ez a szélvihar. A tegnap még hóba burkolózó ágak pőrén merednek az égnek, várják a tavaszt, levelekről, rügyekről álmodnak, hogy lombbá egyesüljenek, olyanná áhítózzák magukat, mint a távolból látszó két nyárfa a szászberki határban. Az egyik terebélyes, telt lombozatú, a szomszéd sudár, sovány. Élesítek a képen: a sudár, sovány nyárfa nem egy, hanem kettő! Ez nem rontja szépségüket. Az egymásra utalt, egymásba – ki másba? – kapaszkodó szegények ők! Amilyenek mi voltunk (és vagyunk), tiszavirág boldogságú szegények.

Üzném, hajszolnám a meztelen, fázós fákat tavaszig, a nyárig, ám a némán rázendülő hó a télbe kényszerít. Csikorognak ifjúságom fagyai, térdig járok a télben. Karcsi megy elöl. Kezünkben göcsörtös bot. Most vágjuk őket egy part menti fáról. Rájuk támaszkodtunk, mint az öregek, mint a sarkutazók. Fejünket leszegjük a támadó hóviharban. Prémess, fültre hajthatós sapkában, sálunkat szájunk elé kötve elszántan süppedezünk a célhoz. A pufajka gallérját felhajtottuk, a bakancsot szorosan megkötöttük, mégis érezzük, hogy a nyakunkba csiklandanak a szűrős pelyhek, hogy zoknink, kapcánk átnedvesedik. A már csak jelekben létező, de tudott fahídtól lentebb megyünk át a vastag jég földte Zagyván az erdészház felé. A túlsó parton megállunk, lesöpörjük sapkánkról, ruhánkról a havat, levesszük átázott kesztyűnket, bakancsunkkal letaposunk egy kis kört, aztán topogunk egy darabig. *„Amott van az etető”* – mutatja, s a megnyálazott mutatóujját fölöslegesen felemelve megállapítja: *„Jó a szélirány!”* *„Karcsi – kérdezem a friss szénát lakmározó őzekről, szarvasokról, a marharépat rágcsáló, makkot túró vaddisznókról –, hogy hívják őket?”* *„Ahogy az erdész – mert az erdész behívott és forró teával kínált meg bennünket –, állatok,*

kedves vadállatok.” Aztán szótlan kíváncsisággal néz rám. Nem szólok. Ekkor még nem ismerem Zoliék mátrai nyaralójának gyakori vendégét, Kolost, a muflont.

Megfordul a szél. Elhajítjuk a botokat, lecsatoljuk az úttörőszíjakat, kigomboljuk a vattakabátokat, nekifeszítjük, mint egy vitorlát a szélnek és suhanunk, röpködünk a jégen. (Az égben? Hiszen a táj, a jég összeszűrűl a komor éggel.) Így röpködtek, suhantak – olykor csak körbe-körbe forogtak, kalimpáltak, bukdácsoltak – a saját készítésű vitorlával vagy befűtöttes gumival üzemeltetett propelleres hajóink a homokos gödör vizén.

Felbúg egy hajókürt, morajlik a tenger, tajtékos hullámok integetnek hívóan. Nem mehetek. Kinyitom a szemem.

5.

Ezen a sárral kevert aszott hóval
mételyezett éjszakán, e toprongyos, mocskos
február végi éjen emlékezetem bekopogtat a
Bercsényi utca egyik vert falú házacskájába.
Régen halott nagyanyám, nagyapám beereszt,
s már teszik is be az ajtót, kiutasítják a
berontani készülő szelet, havat. A szél a
kürtőbe költözik, ott nyüszít, felhergeli a
kemencében lobogó szárízíket, kukoricacsutkát.
Ezt holnap meg kellene írnom, ötlik fel bennem,
de holnap nem írom meg sem a beszélgetést az
öregekkel, sem a paradicsomlével dúsított
lebbencslevest, a sparhelt platniján sült
laskát, a sűrű hópelyhek szűzi tisztaságát, sem
a petróleumlámpa imbolygó lángját és az
árnyékok kísértettáncát a mennyezeten, a
falon, az ablaküveget csipkéző jégvirágokat, a
nádtetőről csüngő hatalmas jégcsapokat, mert
tegnapelőtt így szólt barátom, Tamás:
*„Jót tettél velem a vizeiddel! Tegnap rólunk
álmodtam. Egy rozoga, roskatag hídon álltunk,
egy fahídon. A víz valóban incselkedett a
talpammal (úgy, ahogy írtad), biztosan a
tiéddel is, nem érezted? A híd inogott, mintha
le akarna szakadni. A víz lassan emelkedett, de
mi nyugodtak voltunk, szinte átszellemültek.
Volt velünk egy harmadik is...”* „Legalább nő?” –
kajánkodtam. „Nem, nem hiszem. – Aztán
hozzátette: *Sajnos!*”

Izzad az ing a hátamon. Nem a nő hiánya
miatt, hanem hogy mennyi misztikusnak tűnő
ballaszt akaszkodik a *Vizeimre* és azok
megszületésére! Február 14-én írtam Kolosról,
a muflonról és – látom az újságban – február
15. a Kolosok névnapja! A harmadik részhez

kerestem a *mort* főnév nemét, hogy megtudjam a névelőt. Az *n* rövidítést természetesen *neutrum*nak véltem – szégyellem, hogy elfeledém: a franciában nincs semleges nem –, megkértem egy tanítványt, menjen le és hozza fel a könyvtárból a *Háború és békét*, mert emlékeztem, hogy abban sok a francia szövegrész. A fiú hozta a könyvet, meggleltem a megoldást. Másnap tudtam meg, hogy a tanítványom franciául tanul! Miért Kolos? Miért éppen ezt a fiút kértem meg? Miért Tamás álma? Van-e válasz, vagy csak kérdés van?

A felhő közül kibukó, megszámlálható napsugarakkal ábrázolták a középkori rézkarcokon istent. „*Ott lakik Szűz Mária*”, mondogatta nagyanyám s a kerek holdra mutatott, ami engem inkább emlékeztetett az ő fehér haj övezte pirosas arcára. (Csodálkoztam is – noha a szűz szó jelentését nem értettem tisztán –, hogy őt Ilonának hívják.) „*Ott van – mutogatta Karcsi – az Anya a gyerekekkel.*”

Eh, minő választ adhatnak ők? Csupa-csupa kérdés a világunk, az ázott fák dimenziói, a vizek melankolikus, csupán az önmaguk és az ember zavarta csöndje, a felhők szakadatlan vonulása, és maga az ember, a kérdések feltevője. Honnan, kitől, mitől vár feleletet akár a legfényesebb elme, a legfürkészőbb tekintet, amelyik végigpásztáz itt, a kristálytiszta tavasz végi, víz borította aljban? Mit lát a kutató tekintet? Képzeljék el! Ha nem megy valami okból, nyissák ki szemüket és Jókai Mór *Az új földesúr* című regényét (Szépirodalmi Kiadó, Budapest 1970) a 268-71. oldalon, és olvassák! (Mivel a könyvnek számos kiadása jelent meg, közlöm, hogy a szerző *A közös baj* című fejezetben írta le a pusztító tiszai árvizet, illetve az ajánlott oldalakon annak előjátékát.) Megvan? Elolvasták? Mit tehetnék én e költői sorokhoz? Most, hogy meglódult a fantáziájuk,

képzeltjenek e tájba a falumban is honos
növényeket (javaslom a gólyahírt), állatokat,
embereket, különösen gyerekeket! Minket.

Garamvölgyi Aladár egy lélekvesztőn
mentette, ami menthető volt, mi kajakozunk.
A szászberki vasúti hídnál én ülök be. Karcsi
beugrik a vízbe, lábával tempóz, aztán leteszi
talpát a meder fenekére, fejét is állig bedugja,
s visszatartja a kajakot. Hiába küszködök,
hadonászok az evezővel, az istennek se indul.
Hátranézek, de nem veszem észre őt. Elenged.
A kajak alá bukik s méterekkel előttem tűnik fel
újra. Nevet. Játszik velem. Szórakozik rajtam.
Fürgén a partra ugrik. A fűvön cigánykereket
hány, fekvőtámaszokat csinál, hanyatt veti
magát. Felpattan, felém néz, integet, gyorsabb
iramra ösztökél és mutatja, hol találkozunk.
Sebesen futni kezd a gáton, onnan
lebukfencezik, aztán újra fel, le. Hempereg.
Játszik. Fitogtatja erejét, ügyességét. Van mire
büszkének lennie! Nagyon erős. Megszállottja a
természetnek, és öntörvényű és makacs.

Ha nem mentem, nem rimánkodott, ment
egyedül. Szélben, fagyban, esőben, hóban.
Sose ismerte el, ha tévedett. Ha az erdőben
reményvesztetten csörtettem mögötte,
lemondva arról, hogy valaha is kikeveredünk,
ráadásul a sűrűben az ágak az arcomhoz,
oldalambanhoz csapódtak, a bokrok, a csalánok
összezsikargatták, felhólyagozták meztelen
lábszáramat, szóval, amikor eltévedtünk –
és ezt ő is tudta –, csak ment rendületlenül,
nem törődve az őt sem kímélő tüskékkel,
vesszőkkel, ment és engem is biztatott. Amikor
már én is megláttam az erdő szélét, megállt
egy fa tövében. „*No, megjöttünk! Ezt a fát
akartam neked megmutatni.*” Alaposan
megnéztem a fát. Olyan volt, mint a többi! Meg
akarom kérdezni, mi különlegeset látott rajta,
de ő már a Holt-Zagyvában úszkál.

A halál sem biztosabb a mi
csatangolásainknál. Megyünk. Télben, nyárban.
Ősszel megcsodáljuk a fák vörös, feketébe
hajló, sárga, rozsdabarna gyérülő lombzatát,
érezzük s halljuk a szélfésű süvöltését, látjuk,
ahogy félúton fa s föld között megáll egy levél,
visszanéz, lehull. Avar születik. Abban
tapodunk a Zagyva partján, kóstolgatjuk a
fagycsípte, dérfátyolozta kökény nyelvünket
fanyarító gömbjeit. Karcsi lenyes egy ágat.
Járunk tavaszokon, kitapintjuk a rügyek
méhében érlelődő levelek dobbanásait, a
nyarakon nézzük a megnyílt virágok méhért,
darázsért epedő pillantásait, beleborzongunk a
tavasz megtermékenyített, a nyár dúsan termő
vadvirágözönébe, belélegezzük szédítő
illatukat. Beszívnánk az ősz ázott, áporodott, a
tél kémények lenyomott füstjéből táplálkozó
szagát is, de nyár van! Nyár! És mi...

...kék, vagy fekete glottgatyánkban, oldalt
kötős, egyetlen függőleges csíkkal díszített
fecskénkben, talán csak alsónadrágunkban
fürdünk a nagy- és kislefűdönél, a dróthídnál,
a torkolatnál, a „fehér hídnál”. A gát aljától
nekifutunk, úgy ugorjuk meg, a hídról, a
„tuskóról” indítunk, úgy ugorjuk meg, ami
sikerül, a gát túloldalán, a füzes rejtekében
csavarjuk ki vizes gatyáinkat és hiába
fordítunk hátat, hiába takarjuk el kezünkkel
szemérmünket, a fejésből visszatérő, gáton
bicikliző asszonyok integetve nevetik ki
pőreségünket, az idevetődő lányok mosolyogva
pironkodnak, vagy elfordítják a fejüket, és mi
szégyenkezünk, de a lelkünk mélyén izgatottak
és büszkék vagyunk, mint akkor, amikor
meglestük a jaszi hídja alatt csókolózó párt
s szégyen, nem szégyen, lepisiltük őket.
Szerencsénkre a szél cseppekké oszlatta a
folyadékot, a fiú megállapította, hogy esik az
eső és odébb vonta a lányt a betonhíd alatti
csalitosba.

Fürödtünk persze meztelenül is, és nemcsak kisgyermekkorban. Nyári délelőttön a Holt-Zagyva hűvös vizébe ereszkedtünk. Csillagos nyári éjszakákon a torkolat langyos vizében méregettük egymás pelyhedző meztelenségét, a lányok gömbölyödő idomait. Tiszták, ártatlanok voltunk, falusi félkamaszok, akik naiv csodálkozással kezdtünk megbizonyosodni arról, amiről apáink s főleg anyáink oly tartózkodással beszéltek. Nem volt titkunk egymás előtt. Meztelen lányok, meztelen fiúk, még a nagy titkok előtt álltunk.

Szenyes köd nehezedik a tájra, mégis, ahogy járok a hó- és jégcafatos utcákon, az emlékek élesebben látszanak. A halott vidék rám akarja kényszeríteni hangulatát, de nem hagyom. *„Ma húzóhálóval megyünk”* – mondja reggel Karcsi és a nap – észrevenni sincs időnk – nevető, vörös arccal lebucskázik a nyugati látóhatárról. Derékig, mellig lépkedünk óvatosan a két part közelében alacsonyabb vízben. Nem beszélünk, a gyanús neszekre nyakig merülünk a vízbe a fűzfák, bokrok oltalmában, hogy valaki meg ne lephessen mesterkedésünk közben. Akár láthatná is az eredményt. Nem végzünk mestermunkát: egyikét tájékozatlan aprócska példány, menekülni lusta rák kivételével senki nem vett észre, csak a halak! Kényszeredett mosollyal szabadítjuk ki a háló szemeiből s dobjuk vissza a „zsákmányt”. Összetekerjük a hálót és hazakullogunk. Szüleink kérdésére csak legyintünk. *„Ennél még kézzel is többet fogtunk volna”* – szól másnap Karcsi a padláson, ahol kifeszítettük száradni a hálót. És már látom őt a Holt-Zagyvában. Egy meder fölé nőtt fáról ereszkedik a vízbe, fölé hajol, mintegy szuggerálja a halat, két kezét lassú mozdulattal bedugja, markait kissé begörbíti s lecsap a fekete hátú, hosszú, meredt csukára. Az – persze már az érintés előtt – elsuhan. *„Pedig*

már a kezemben volt!” Öklével dühösen csap a vízbe. És már látom a tavaszi áradás levonulása után a Zagyva itt hagyta vizet, halakat a kubikos gödrökben, s mi – rengeteg gatyás gyerek – az iszapból, a nád közül dobáljuk ki a partra a bennrekedt, menekülni képtelen pontyokat, domolykókat, balinokat, csukákat... Ha jól emlékszem, Tamás Endrée és Farkas Gézáé lett a „halásztrófea”.

Vizek. Vizeim!

„Jó volt?” – kérdezi a Holt(ában is élő)-Zagyva partján a mezítelen leány. „Igen.” „Nagyon?” „Nagyon.” „Nagyon-nagyon?” „Nagyon-nagyon-nagyon.” „Nekem is.”

Figyeli a hasamon csillogó cseppek szinte észreveghetetlen mozgását. Orrcimpái kitágulnak. Bemártja mutatóujját, stilizált szívet rajzol az ágyékomra. „A szerelem s az élet vize” – suttogja. „És a halálé.” Először éreztem a férfi „szerelem” utáni ernyedtet, üres lehangoltságát. (Nézem a fölöttünk magasodó virágzó fákat, a ránk boruló ég sokféle kékjét, a lány melleinek gótikus szépségét, hallgatom a madarak énekét, beszívom a tisztáson virító fehér, piros, lila vadvirágok bódító illatát, belélegzem az eszmélésemtől eltelt harminchét évnyi múltamat.) Rám néz. Szemeiből könnyek buggyannak ki. Tudom, nincs segítség, de ösztönösen átölelem karcsú testét. „Csak nem akarsz magadhoz ragasztani?” Fölibém hengeredik, hasát játékosan a hasamhoz dörzsöli. Sír és nevet egyszerre. „Remélem, ettől nem termékenyülök meg!” (Nem. Hosszú évek múlva szül két fiút messze idegenben, ahová a férje vitte el.) „Szóval, ez a halál vize is?! Gyerünk, fürödjünk meg! Győzzük le a halált!” (Ez neki sem sikerül, harmincnyolc éves korában majd méhrák viszi el, kiűzve őt ifjúságom immár csak félig ártatlan Paradicsomából.) És látom zavarosan, ahogy a langyuló vízben fürösztjük egymást, lemossuk

testünkről, testünkből az árulkodó nyomokat.
Zavarosan, mert emlékezetemet könnyek
homályosítják. Félre fordítom, ide, a bal alsó
sarokba: anyámék a nyikorgó taligán már viszik
haza a kimosott szőnyeget, pokrócokat.

Befejező tétel

Az Eger-patak partján élek majd' húsz éve.
Itt örülök, itt szomorkodok, itt sírok, itt
mosolygok (a hangos nevetést már elcsitította
az élet). Van néhány barátom, kevés
haragosom. Minden – család, barátok,
munkahely – ideköt, s nem köt ide semmi!
Itt betolakodó vagyok, megtűrt jöttment,
Újszászon áruló, szökevény. Végül is mindegy,
hol szenvedek /stb./, hol nem váltom meg a
világot! Idegen vagyok, kívülálló, ezt mutatja a
patakban tükörképem is. Nem méltatlankodok.
Fintorgok, és számárfület mutatok magamnak.
Közgazdász barátom gunyoros helyesléssel
biccent, arcáról együttérzést és elutasítást
olvasok ki. Egy bedobott kavicsból mindkettőnk
arca darabokra törik a vízben. Nem háborgok,
hagyom, hogy belém csörgedezzenek,
hullámozzanak, hömpölyögjenek emlékezetem
vizei, a csendek, a hangok, a színek, az
illatok...

Mielőtt végképp, becsukom a szemem /így
nem kínoz, nem fáj, nem sajnó/, látom itt
benn, ahogy kusza összevisszaságban körém
sereglenek múltam emberei, állatai, növényei.
Rendszerezni próbálom őket. Csalogatom faj,
nem, család, rend, osztály, törzs szerint, de
Karcsi megcsóválja a fejét: „*Nem lesz ez így
jó!*” És megint neki van igaza, hisz zöld
levelibékák indulnak felém először a
cseresznyefáról, majd héják szállnak le a
parton, elengedik karmaik közül, szárnyaikkal
megsimogatják a nyulakat a harmatos fűben,
a földből rózsaszínű giliszták dugják ki fejüket.
Igaza van Karcsinak! A természet meglenne
mostoha szülöttje, az ember nélkül is! A tudósok

skatulyázó, a művészek megjelenítő
hókuszpókuszaival szemben a természet
közömbös. Mit érdekli a körülöttem gyülekező
fürjeket, hogy hová sorolta be a rendszertan,
vagy hogy a népnyelv a költői pitypalatty
néven is emlegeti őket? Palattyolnak rá!

Kinyitom a szemem, felrakom a
szemüveget, s fittyet hányva a fájdalomnak
kezembe fogom a tollat, és írni kezdek.

Az eget kémleli a csönd. Valami készülődést
érez. Lenéz. A szélcsendes alj kristályos
vizében napsárga gólyahírek gyönyörködnek
moccanatlan tükörképükben. Csend van. Még
a rügyek feslése, a sejtnedvek áramlása sem
hallik. Útjára indul a szél. Eleinte csupán
libabőrös a felszín, majd szaladó hullámok
lüktetnek a vízen. A felcsobbanó halak, a
betoccsanó békák táguló körökkel keresztezik a
hullámok egyenletes ismétlődését. Ahogy nézi
az ember a vízre meredve a mozgó, csillogó
elemet, úgy érzi, hogy ő utazik.

A cirógató, simogató szélben gyenge rángás
fut át a vidéken. Csilingelni kezdenek a
hóvirágok, jácintok, gyöngyvirágok kelyhei,
ökörnyál lebeg, árvalányhajszálak lengedeznek
nesztelenül a levegőben, a vizeken megborzong
a békalencse szőnyeg, görögnek az elszabadult
ördögszekerek, megrázkódik a lapu méregzöld
levele. A duruzsolás morajjá erősödik, vörösen
hullámoz a pipacs, kéken a búzavirág a
búzamezők aranyában, szerteoszlanak a
pongyola pitypangok bóbitái, a víz fölé hajolnak
és susognak a nádak, a sások, a gyékények
buzogányai, ferde pálya után fröccsennek
a földre jégcsapokból csöpögő cseppek,
szétszórják fehér pelyheiket a hajlongástól
nyögő nyárfák az egész faluban, kitérően
meglapulnak a füvek, a lila mezei virágok,
illatukat őrzi az orrom. Füttyöl, süvít, üvölt a
szél, csapdossa felém az émelyítő bodzaszagot;

a Nagy útra taszítja az eperszemeket, azok szétloccsannak a földön; hősziánkokat szegez a sötétlő táj testébe; a nagyerdőben letépi tobozait a fenyőknek, zizegve, csörögve hullanak az avarba; lecsupaszítja a háztetőket a moháktól, nádszálakat, cserepeket tép fel, kéményeket ront félbe; leszakítja a gyümölcsfák termését, vadkörte koppannak a szászberki úton, ott gurulnak, bukdácsolnak; szédítően forognak, kerepelnek a juharfák szárnyas termései a „nagy kút” melletti téren. Összekuszálódnak a kökénybokrok a kubikos gödrök és a Zagyva között, a szél sziszegve igyekszik kikászálódni a tövises ágak útvesztőiből, recsegnek az erdő elszáradt fái, és földre zuhannak. A szél továbbkergeti a vihart hozó felhőket, elzavarja felőlem a villámokat, dörgéseket, kifújja, kipihen magát s rohan tovább, a messzeség felé. A nap köszönetfélét int utána, s újra elfoglalja helyét a magasságban, itt a patak fölött.

Tiszta a Tápió, nem sodor semmit a hátán. Hogy folyik egyáltalán, csak a víz alatti növények lenge hajladozásából látható.

Most hirtelen zubogni, sisteregni kezd, ahogy jönnek az iszapból, a hínár alól, a nád, a sás tövéből, az üregek rejtekéből, a Zagyva vizéből nyüzsgő ezüst, arany, barna, szivárványos ragyogással a keszegek, a csukák, a pontyok, a harcsák, a naphalak, a halcsíkok, merev szemükkel nevetnek rám, üdvözlő mondatokat tátognak, uszonyaikkal integetnek, jelzik, hogy megbocsátják, amit őseik ellen vétettem. A rákok barátságosan csattogtatják ollóikat. Brekegve, kuruttyolva, ümmögve a partra másznak a zöld, barna kecskebékák, azok is, akiket légpuskával lelőttünk, cigarettával szétpukkasztottunk, látom a kidülledő békaszemeket, úsznak felém a vörös hasú unkák a Kálmán-tó, a Káposzta-ér irányából, hallok a téglák alól, a falak

repedéseiből, a lyukakból kibújó varangyok
tompá lépéseit a porban, a fűben,
plattyanásaikat a híd vaslemezén. Dermedten
menetelnek a hőségtől kiszáradt,
megfeketedett békatetemek, s jön az is, akire
Karcsiék udvarán ráléptem, váladékot lövellt a
szemem alá és kimúlt. A csiborok a felszínre
buknak, csatlakoznak a vízipókokhoz,
vízibolhákhoz. A víz fölött szitakötők cörrögnek.
Nekem brummognak, zümmögnek a dongók, a
darazsak, a méhek a szerelmes virágok epedőn
megnyílt szirmai közül, bögölyök, legyek
dongnak, dönögnek, sáskák kopognak,
reszelnek, lepkék hamvas hártyszárnya
csapdossa a víg levegőt, a parti fűben szöcskék
surrannak, tücskök ciripelnek. Kinyújtott
ujjaimra katicabogarak telepednek. Fekete
felhők barikádozzák el a napot, hogy lássam a
zöldes fényű szentjánosbogarak örömtáncát.
Ez volt a jeladás, mert már röpülnek is ide a
világosbarna s az elszenesedett cserebogarak,
nekilódulnak a kertekből a krumplibogarak, a
trágyadombok alól a lótetűk, a fehérre, sárgára
meszelt házfalokról a hosszú lábú pókok, a
papmacskák, a fákról, amiket hálókka szőttek
be, a hernyók, a fák kérge alól a piros-fekete
bodobácsok, a föld hajszálrepedéseiből
hangyák özönlenek, a kamrákból svábbogarak
igyekeznek, az eső utáni utcákról, az erdei
avarból halálra ítélt éti csigák, a temetőből
üzenetet hozó csíkos és fehér házú csigák
csusszannak hozzám.

A Tápió tükrén vadkacsák eveznek
méltósággal, irányítják, csőrükkel fegyelmezik
az alá-alábukfencező pelyhes kicsinyeiket,
vidáman hápognak, amire felkapják fejüket,
nyújtogatják hosszú nyakukat a régi temető
mellett egyszer volt kacsá- s libaúszató
vendégei s ők is jönnek hangos gágogással,
sápogással, sipítással. Néma kacsák totyognak
az udvarokból, letépnek egy-egy porcsinfüvet,

papsajtot, s totyognak tovább. A Zagyva felől
sírva röpködnek a méla sirályok; tompa
hupupukat eregetve szárnyalnak a bóbitás,
tarka búbos bankák nagyanyám házának
haslódeszkái alól; denevérek rikoltoznak,
baglyok huhognak s tárják szárnyaikat a
templompadlás és a torony rejtélyes zugaiból;
fekete károgaással jönnek a varjak a téli, fehér
rónáról, és feketén csicseregve, csivogva
suhannak a fecskék az őszi villanydrótjairól;
nyüszítenek, ugatnak, csaholnak s rohannak
a falu kutyái, közöttük liheg Bojtár, előttem
fékezi le örült száguldását s nyalogatja a
kezemet a megbocsátó Csutak, hagyja a
bégető birkákat, jön juhász nagyapám pulija,
mögöttük ballag az öreg is; nyávogva, fújtatva,
prüszkölve sietnek az imént még tavaszéjeken
gyereksírással bagzó, vagy a meleg lakásokban
lustán doromboló macskák; szürke csiripeléssel
fáról-fára röppennek, csapdosnak szárnyaikkal
a közeledő szemtelenül kedves verebek;
egemre fütyülnek, rikoltják boldogságukat a
fekete és a sárga rigók; büszkén, fénylően,
tarkán szaladnak hozzám a mindennapi
feltámadást világgá kukorékoló kakasok,
mögöttük barna, fehér, kendermagos
kárálással, kotkodácsolással tyúkok futnak,
hátrapillantva a sárga csipogással tipegő
csibékre; kelepelnek a gólyák az aljból, a
Holt-Tápió lapályaiból, a Zakarék háza melletti
villanyoszlopról, árnyuk szélesen úszik a földön;
nem a gazdájuk kinyitotta nagykapun fordulnak
be, hanem felém poroszkálnak kolompolva,
nyálazva, bőgve a duzzadt tőgyű tehenek a
bíbor délutánon a györgyei útról, követik, de
nem űzik őket a bikaistálló máskor szilaj lakói;
leszállnak mellém egy rövid időre /hisz közel
a tél/ a krúgató darvak, az egymással feleselő
vadlibák; az erdőből agancsos bőgés, ordítás,
pettyes sírás, agyaros rőfögés, csíkos visítás,
lompos morgás hallatszik, majd kibukkannak a

szarvasok, őzek, a vaddisznók a malacaikkal, a rókák, megtorpannak, felemelik az orrukat, megérik szagomat és elindulnak; ahol van hely a parton, vakondtúrások halmai jelennek meg, hamarosan vaksi szemek hunyorognak rám; a bozótokból, a búza tövéből rikácsolva hosszú farktollú, színpompás fácánok és szürke foglyok csörtetnek – rövid szakaszokon repülnek – felém, tudják, hogy hátrahagyott tojásaikat most nem veszélyezteti senki; a máskor a télre, a vadászra gondolva meglapuló vagy sebesen cikázó vadnyulak, íme, nyílegyenesen galoppoznak, a hasukkal a földet súroló vemhes anyák tempójához igazodva, bajsukat megrezzentve ugrálnak irányomba a házinyulak Jani bátyám ketreceiből; nyerítő viháncolással vágtnak ide az igáslovak, itt zörög Bakó Zoli bácsi szekere, lovának patkója puffog a porban, cuppog a sárban; a szőke göndör, a fekete, foltos sima szőrű, kunkorodó vagy lógó farkú kanok, kocák, malacok közt lohol horkantva, szuszogva Csöpi is, aki öreganyám sparheltje alatt, a hamuban tanyázott, ette, amit ő odavetett neki, követte mindenhová, még a „nagyboltba” is. Örömittas kecskemekegés, diadalmas számárordítás, bátor egércincogás, patkányvisongás, a madarak zsivatolása, kacagása, turbékolása, csivitelése, vijjogása, cserregése, hangicsálása tölti be a felhőtlen azúrkékkel fődött teret.

A zenit alatt magányos sas lebeg, pislogva figyel a lenti rendezett zűrzavart. Hangunk nem hatol el füléig.

És emlékezetembe örvénylenek az utcákról, a terekről, a zsákutcákból, a tanyákról múltam, jelenem s talán még egy ideig jövőm emberei. Jönnek rokonok, barátok, szerelmek, játszótársak, ismerősök, idegenek. Jönnek nők és férfiak, idősek és fiatalok, élők és halottak egyaránt. Ősz, barna, szőke, fekete, vörös hajak libbennek, kopasz fejek ragyognak fel

tudattalanomból, arányos, ormóttan, zömök,
sovány, kövér, magas, alacsony, izgató,
lelohasztó testek, biztos, határozott s az
ingoványon járóéhoz hasonlatos lépésű, fürge,
cammogó, kecses, bütykös, rohanó, tipegő
lábak, pirospozsgás, szürke, kisimult, beesett,
vörhenyes, ráncos, szeplős, élveteg, hamvas
arcok, barna, fekete, zöld, kék, vizenyős,
kiguvadt, kancsal, karikás szemek, egyenes,
szelíd, alamuszi, izgága, gyáva, kötekedő,
megalkuvó, higgadt, kéjsóvár tekintetek
sorjáznak bennem. És hangok. Hallom
kocsmarészeg gajdolásukat, óbégatásukat,
szerelmeskedő nyögdécseléseiket, kielégült
pihegésüket, a vajúdnő sikongatását, a
betegek nyöszörgést, zihálását, a rokonság
együttérző némaságát, siránkozását,
jajveszékelését, a kezet emelő üvöltését, az
ütések puffanását, a csontok reccsenését, a
megütöttek jaját, a haldoklók utolsó sóhaját,
hallom apám tátogását, anyám hasztalan
rimámkodásait, a nyár esti árokponton a
tangóharmonika zokogó futamait, a fülledt
délutáni kovácsműhely üllőjének és
kalapácsának csengését, a focizó gyerekek
társaikhoz intézett szavait, a nézők
üdvívalgását a vasárnap délelőtti kézilabda
meccseken, az árkokban alvó tavaszi, nyári
részegek horkolását. A templomból orgonaszó,
kántálás, imádkozás jön agyamba, a temetőből
a füstölgő tömjén illata, a siratóasszonyok
gyászos éneke, a kocsmákból üvegcsörgés,
nevetés, káromkodás, zene, kiabálás szűrődik
ide. Mindez összeolvad és szimfóniává egyesül
az állatok zivajával.

Megkondul a harang. Zeng, bong, hangja
elnyomja az ünnepi muzsikát. Sír a harang
érettük, érettem.

Aztán csend lesz.

A békák lenyelik a legyeket, a gólyák
bekapják a békákat, a macskák játszanak

velük, majd felfalják az egereket, a kakukkok
kihajítják a fészekgazdák tojásait s a sajátjaikat
helyezik be, a pókok elemésztik a hálójukba
tévedt rovarokat, a harkályok a fákat vájják,
kipiszkálják a férgeket, kukacokat, a
permetezőgépek megölik a hernyókat, a gátőr
kiönti az ürgéket, lapátokkal agyonverjük
az elszaporodott pockokat, hörcsögöket,
karbiddal kifüstöljük s vasvillával átszúrjuk
a patkányokat, talpunkkal péppé zúzzuk a
krumplibogarakat, kivágják a Nagy út eperfáit.
Felröppennek a partról a héják s viszik
fiókáiknak az elroppantott gerincű nyulakat.
Békésen zajlik a létért folyó küzdelem.

Ébren vagyok.

Kimegyek elszívni egy cigarettát. A
holdsarló bágyadtan ezüstözi az éjszakát. Az
égen csenevész csillagok pislognak. Megkezdik
neszezésüket az éj állatai. Távolban /a
Tápióban, a Zagyvában/ békák koncerteznek.
A múltból fájdalmasan felsüvít a jaszi.
Megborzongok. Eltaposom a félig szítt
cigarettát. Behajtom az ajtót magam után.
Kulcsra zárom. Nem alszom. Anyám kis
szobájában hallgatom egy szű percegését
a mennyezeti gerendában.

Tévedésből megint kondul egyet a harang.
Hangja szétmállik vizeim fölött.

Ébren vagyok.
Meddig?

A „Csak idővel...” kezdetű mondat Th. St. Eliot Négy kvartettjéből való (Burnt Norton II) Vas István fordításában. Marcel Proust regényét Gyergyai Albert ültette át magyarra, az elázott példány azóta elveszett. A „csökönyös ló” hasonlatot Gárdonyi Géza Pöhölyék című kisregényéből vettem. Beépítettem a szövegbe egy régebbi írásom néhány szavát, mondatát.

A JASZI

Nem robog át többé zakatolva, pöfögve,
füstöt okádva a sín pár mellett haladó arcába,
a téli eget szikrákkal csillagozva, karcsú
fekete kéményét büszkén felemelve.

Nem robog át a hatalmas nyári égboltján
fehér felhőket viselő tágas alföldi tájon,
a Tápió hídján.

Nem nézzük mi, fürdőző gyerekek a két-három
kocsi lehúzott ablakaiból integető utasokat,
az egyenruhás kalauz sziluettjét, a masinistát,
a félmeztelen, izzadt, maszatos fűtőt.

Azt sem tesszük többé, hogy a híd pillérének
egyik zugába beguggolva, behasalva hagyjuk
fölöttünk eldübörögni a szerelvényt, vagy
megkockáztatva, hogy a fűtő leönt egy kannatető
vízzel, a híd vaskorlátján állva hősködve várjuk
be a mellettünk elsuhanót.

Valami elromlott ebben a világban.

A fűtő eleinte forró vízzel locsolt le bennünket -
talán ártó szándék is volt benne. Mi dacosan
másnap is kimentünk a hídra. A víz hőfoka egyre
csökkent, idővel a masiniszta is társult a játékhoz:
jóval a híd előtt hosszan fűtyült és lelassította
a vonatot. Mindketten mosolyogtak ránk, mi
visszanevettünk. Egy szertartás részeseivé váltunk.

Valami nagyon elromlott mai életünkben!

A mészárszék bejárata

(Megjegyzés Tánczos G. Károly Vizeim című írásához)

Egy Böing (747) nevű gépen ültem, Nevijork felé menet.

Idős, nagytestű asszonyság telepszik mellém, hogy ne unja magát, beszéljessünk. A görög tengerpartról jön, megy haza, Észak-Karolinába, mondta nekem ez az asszony, s szépen elmesélte az életét, le ne maradjak valamiről.

A Kennedy-röptéren azt mondja, neki sok a csomagja, mit tudjon csinálni, nem venném-e magamhoz a legnagyobbikat, vigyázhatnék a bőröndjére, olyan megbízható kinézésem van. Elvállaltam. Aztán a sok csomagjával együtt a vámosok bevítették őt valahová, s én ott maradtam az ő legnagyobbik bőröndjével.

Eltelt legalább egy órányi idő, s én, mint egy házőriző kutya, még mindig a bőröndjét vigyáztam, nehogy anélkül maradjon ez a szegény asszony. Egy barátom várt reám a kijáratnál, de látta, hogy nem vagyok a megbeszélthelyen, bejött, s reám is talált. Azt kérdi, miért cipelek magammal ekkora csomagot, talán vízilovat hozok magammal Nevijorkba, mert igen meg sokasodtak a vízilovak a mi patakunkban...

Aztán beállott ő is, őriző kutyának. A bőrönd mellé. És vártunk még ketten is egy órát arra a szegény asszonyra.

Amikor a szegény asszony kijött a vámosoktól, jó nagyokat cuppantott mindkettőnk orcájára, mondván, hogy két ilyen becsületes ember nem létezik egész Amerikában, ennyi idő alatt el is tűnhettünk volna a nagy forgatagban, azzal a behemót bőrönddel együtt. Márpedig abban kincsek vannak. Egy vagyonyba kerültek neki azok a görög kincsek, s ha itt most megtalálják a vámosok, akkor ő bánatában föl is húzza magát Észak-Karolinában, a legelső villanypóznára.

Mindezt most csak azért teszem ide, mert mint valami bőröndöt, reám bízta Tánczos G. Károly írását, vigyázzak reá. Mégpedig úgy, hogy nézzek is be a lapok közé, vannak-e ott vízi-

lovak, békák, szitakötők, márnák a Zagyva vizéből. Mert állítólag oda rejtett el egy csomó értékes dolgot ez a Tánczos.

Napok óta vizsgálom ezt a bőröndöt. Ki is nyitottam, s látom, abban nem csak egy Noé bárkájára való élőlény, „pongyola pipacs” van, hanem egyéb is. Még az ő gyermekkorából megmaradt mozdonyfüstöt, Csehszlovákia-formájú felhőt, s egy kényes testű cigányleánykát is elhelyezett benne, ki ne maradjon semmi. És ott vannak az emlékei és álmai is. Én ezeket megszámlálni sem tudnám egyedül, mert nincs mellettem a barátom. Csak simogatom a szememmel ezt a sok kincset.

Egyet azért kiválasztottam magamnak, mert az olyan, mintha az enyém lenne, nem az övé. Ez a kincs pedig abból áll, hogy „nevet adtunk a tócsáknak”.

Énnekem erről Jeszényin jut az eszembe, mert ő levett kalappal köszönt annak a tehénnek, aki a mészárszék bejáratára volt festve, egy nagy táblára!

Azt mondom, ha az embernek valamiről Jeszényin jut eszébe, akkor nagyon kell vigyáznia arra a valamire, nehogy elkallódjék ebben a nagy forgatagban...

Elekes Ferenc

* * *

TÁNCZOS G. Károly Újszászon született, Egerben élő író, költő. A huszadikszazad.hu portál munkatársa. Kiemelkedő alkotása a **Vizeim** c. elbeszéléskötet, amelyben fiatalkora benyomásait az élete delén túljutott férfi számvető visszatekintésének perspektívájából teszi mérlegre. Irodalmi munkái rendszeresen az Ingeny-visz / net-kommuna portálon látnak napvilágot.